

۱۷۸۳
دانشگاه ملی ایران
۱۳۵۴/۱/۳

دانشگاه ملی ایران
دانشکده ادبیات و علوم انسانی

رشته علوم اجتماعی

پایان نامه

برای اخذ درجه لیسانس

موضوع

مونوگرافی روستایی چلندر

پاراهننامتاریخی :

استاد محترم جناب آقای دکتر اطم

تهیه و تنظیم از :

هوشنگ اسلامی

۱۳۵۱ - ۱۳۵۲

۱۷۸۳

فهرست مطالب

صفحه	مقدمه
۱	نمونه پرسشنامه <u>اوضاع جغرافیایی</u> ارتفاعات : رودخانه ها : آب و هوا :
۲	<u>سیمان نقشه ده</u> سبك معماری خانه ها : مساحت خانه ها : انعكاس تفاوت طبقاتی در سبك معماری
۶	<u>بررسی جمعیت</u>
۹	<u>وضعیت زناشویی</u>
۱۲	<u>وضع ازدواج</u> ازدواج بیرون گروهی ازدواج درون گروهی
۱۴	<u>چند زنسی</u>
۱۵	<u>حرکات جمعیت</u> عوامل طبیعی : ولادت :

مرگ و میر :

میزان باروری :

طلاق :

عوامل اجتماعی

مهاجرت :

مهاجرت دائم :

مهاجرت فصلی :

شفل مهاجرین و درآمد آنها :

طت و اثرات مهاجرت در زندگی اقتصادی بومیان :

اثرات ورود مهاجرین در زندگی اجتماعی بومیان :

۱۸

اوضاع اقتصادی

اراضی قابل کشت و زیرکشت و جنس خاک

۲۱

۲۴

ابزارکار کشاورزی

۲۵

روش کشاورزی

۲۶

روش آبیاری

۲۷

پرورش دام و طیور

۲۸

کشت پونسج

۳۰

راههای ارتباطی

۳۴

۳۵

ساختن اجتماعي

انواع مشاغل :

روابط بين طبقات :

۳۷

تحريك اجتماعي

۳۸

مقام و منزلت و تأثير ثروت - شغل و سن و جنس افراد

۳۹

نهاد هاي اجتماعي

خانواده :

۴۰

وظايف خانواده

۴۲

روابط افراد در خانواده

۴۳

مقایسه خانواده های امروزی با خانواده قدیم از جهات مختلف

۴۷

بودجه زندگي

۴۷

هزينه زندگي

۴۸

صنایع دستی

۴۸

تقسیم کار در خانواده

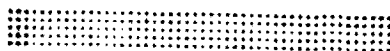
۴۸

تفریحات

۴۹

وضع سواد

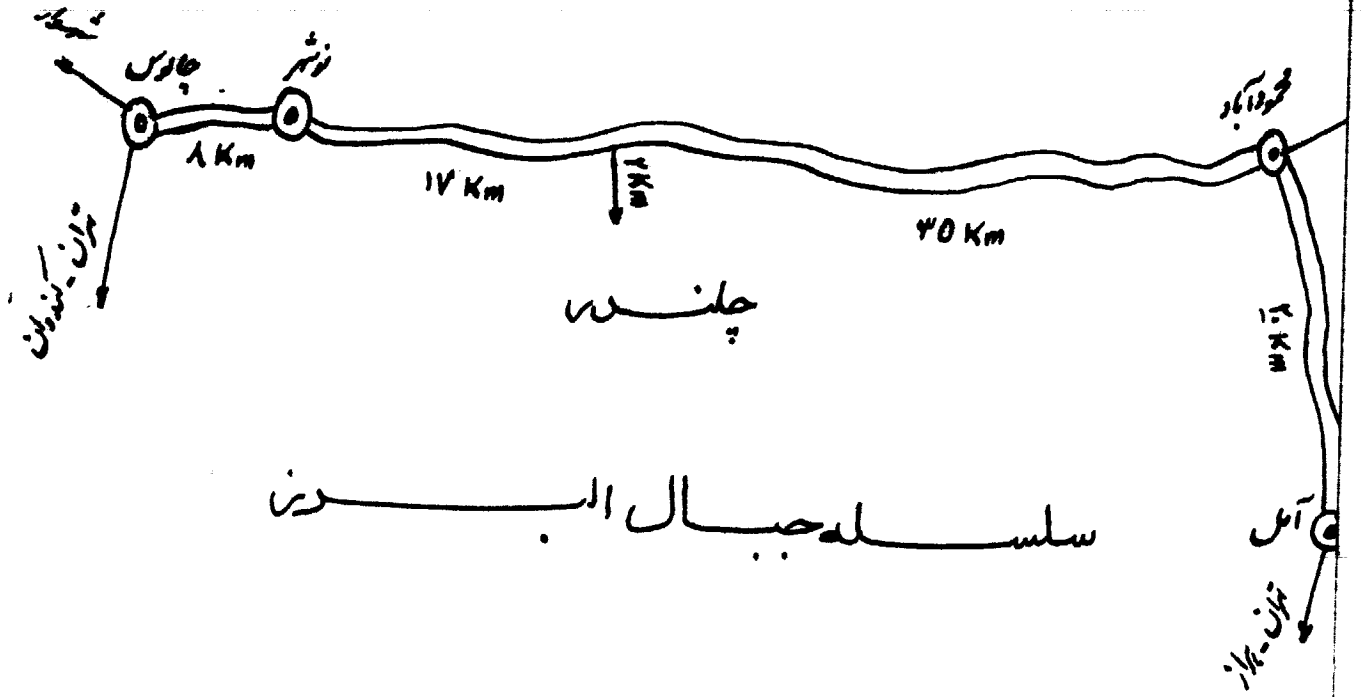
صفحه	فهرست مطالب
۵۵	وضع عمومی تعلیم و تربیت
۵۶	مکتب خانه و مدرسه
۵۹	لهجه و تکلم
۶۰	اشعار و ترانه های محلی
۶۱	اوهام و خرافات
۶۱	ضرب المثلها
۶۱	معتقدات
۶۲	آداب و رسوم
۶۲	جشنها
۶۴	روحیات اهالی
۶۵	انواع جرائم
۶۷	جشنهای مذهبی
۶۷	سوگواریهای مذهبی
۶۸	مسجد - امامزاده - قبرستان
۶۸	وضع بهداشت
۶۸	کد خدا و چگونگی انتخاب آن

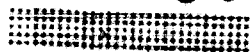

شاید بتوان گفت انتخاب روستای چلندر بعنوان موضوع پایان نامه تحصیلی
 بجهاتی چند مورد توجه من بوده است . چه انتخاب پاکانید هر موضوع میتواند
 دلایل خاصی را دربر داشته باشد که وابستگی و وابستگی ذهنی در درجه اول -
 کوشش اولیه را منجر میشود . از آنجائیکه رشته تحصیلی خود را با عنوان علوم اجتماعی
 به پایان رساندم و هزار آنجائیکه علوم اجتماعی بیشتر با جوامع و قشرها وابستگی دارد و
 شناخت مفاهیم اجتماعی مد نظر میباشد بهتر آن دیدم که بیک بررسی و مطالعه
 بصورت منوگرافی بپردازم ، منوگرافی یا مشاهده مستقیم از یک محیط اجتماعی
 محدود و بنام قریه چلندر از آنجا که چلندر رزاد گاه خود من بوده و هازند بین جهات
 که تا بحال هیچگونه تحقیق یا بررسی در مورد این روستا انجام نشده است و شاید
 من خود را موظف میدانم که بشناخت بیشتر چه از نظر خود و چه برای ارائه بدیگران
 بپردازم و این بخاطر علائق ذاتی و وابستگی شدیدی است چون من در آن محیط
 متولد شدم و ریشه اولیه من نیز در آنجا بوده است پس سعی من بر آن بوده است که
 حتی المقدور تا آنجا که توانستم مطالب تهیه شده در قبیق وطنی بخصوص با واقعیت
 وفق نماید و بدینوسیله بتوانم تا حد و دی درین خود را نسبت به زاد گاهم ادراک نمایم .
 و در این بررسی از هیچگونه مدارک و منابع استفاده نشده و فقط بکمک تکمیل
 پرسشنامه و اطلاعاتی خود من از اوضاع و احوال و طرز زندگی افراد این قریه داشتم
 این بررسی انجام شد . ضمناً نمونه پرسشنامه نیز ارائه میشود .

دریا خنای زنا

اوضاع جغرافیائی

قره چلندر با مساحت صد هزار متر مربع از شمال محدود است به سلسله جبال البرز ، از جنوب به قره حوضکی و دریای خزر ، از غرب به قره دزدک و کهنه سرا و از شرق به قره حمزه ده و سنگسرا .

ارتفاعات :

سلسله جبال البرز که با غیب تند پوشیده از جنگل و ارتفاع خیلی زیاد در قسمت شمالی این قره قرار گرفته و منظره خاصی به این روستا داده است . ضمناً چون ارتفاع این کوهها خیلی زیاد است در آب و هوای قره اثر میگذارد .

رودخانه ها :

در رودخانه قره چلندر در مشروب میسازد :

- ۱ - کته گیله - این رودخانه از ارتفاعات البرز سرچشمه گرفته پس از مشروب ساختن این قره و طی مسافتی حدود سه کیلومتر و تقسیم شدن به شعبات متعدد و آبیاری اراضی مزروعی به رودخانه دزدک و سپس به دریای خزر میریزد .
- ۲ - اوواره - این رودخانه نیز از ارتفاعات البرز سرچشمه میگردد و شاخه ای از آن - پس از مشروب ساختن این قره مانند رودخانه کته گیله پس از آبیاری اراضی مزروعی برود و خانه دزدک و سپس به دریای خزر میریزد .

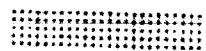
آب و هوا :

آب و هوای این قره مانند آب و هوای تمام دهات و شهرهای استان مازندران مرطوب و شرجی است . بارندگی در فصل بهار و تابستان زیاد است . همانطوریکه ذکر شد ، این روستا در جوار قسمت مرتفع سلسله جبال البرز قرار گرفته ، بطوریکه سایه بروی این ده انداخته است و مانع تابش خورشید در تمام ساعات روز میشود ، مثلاً در فصل زمستان آفتاب در ساعات ۹/۵ الی ۱۰ صبح طلوع و در ساعات ۲ الی ۳ بعد از

ظهر غروب میکند . در نتیجه اثر زیاد در پروت هوا دارد . هوای چگند در فصول سال بشرح زیر میباشد .

در تابستان در این فصل روزها گرم ولی شب ها تقریبا " ملایم " . در زمستان به علت اینکه کوههای البرز طایع تابش خورشید میشود نتیجتا " در روزها و شبها هوا خیلی سرد است . در بهار شب و روز هوا ملایم است . در پاییز روزها تقریبا " سرد ولی شبها تا اندازه ای سرد است .

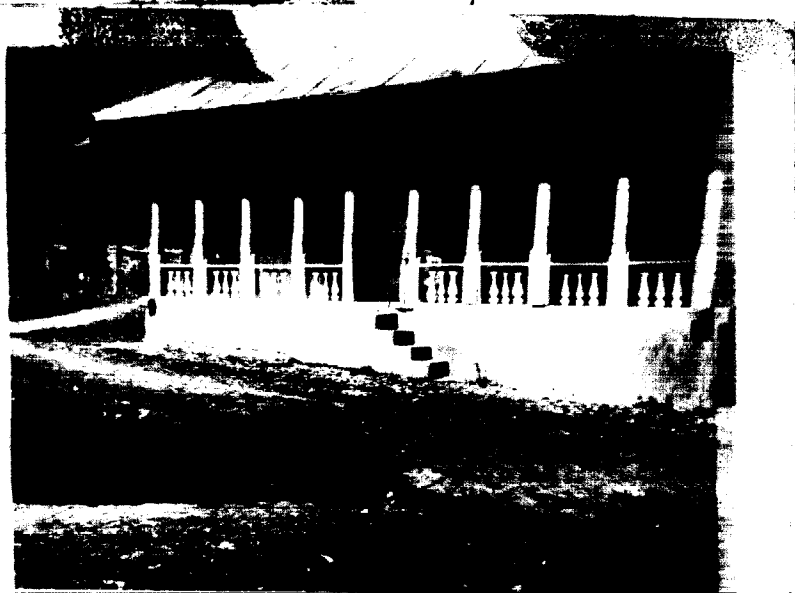
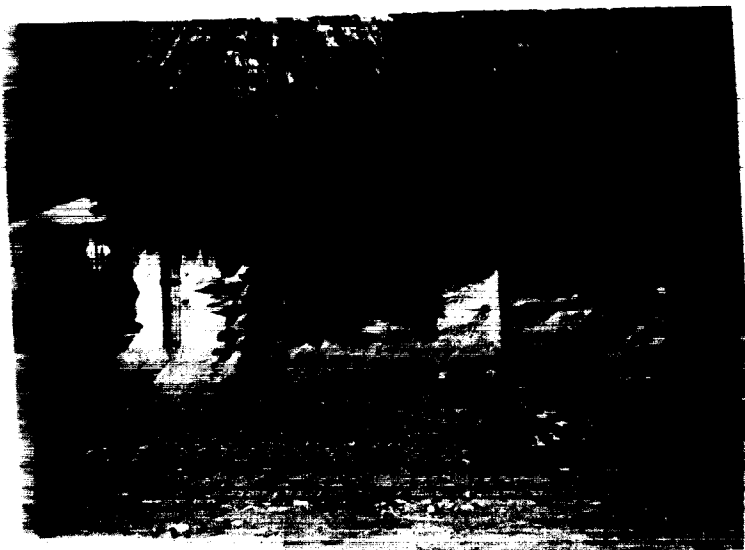
سیمان نقشه ده

سبك معماری : خانه های این ده بطور مجتمع و تعداد کمی از آنها بصورت منفرد و سقف خانه ها از تخته های تقریبا " ۳۰ x ۵۰ بنام محلی لد و پاپوشالی بزبان محلی دسته بسر میباشد . ولی در چند سال اخیر به علت رسوخ تمدن شهری در ده بصورت شیروانی درآمده است .

مصالح ساختمانی که در ساختن خانه بکار میرود ، چوب یا سنگ بوده ، بصورتیکه خانه ها با کاملا " از چوب و گل ساخته شده و با از سنگ و گل ، توضیح اینکه اخیرا " از بلوک و آجر نیز استفاده میشود . شکل خانه ها مربعی شکل و متشکل از يك یا چند اتاق میباشد . در قسمت جلوی هر خانه يك ایوان نیز ساخته میشود . در محل ورودی هر اتاق يك جایگاه بنام " درگاهی وجود دارد . در بهای معمولاً " کوتاه و باریک از يك لنگه یا دو لنگه که بر روی پاشنه میچرخد ، تشکیل شده است . فرشهای اتاقهای آن از حصیر و نم است ولی اخیرا " قالی و قالیچه در بعضی از منازل به چشم میخورد .

هر اتاق دارای چندین طاقچه بوده که در اکثر خانه ها چارچوبانی بنام " لیمیا " روی آن دیده میشود بطور کلی وسایل تزئینی که در اکثر خانه ها بر روی طاقچه ها

مشاهده شده هارتند از آفتابه ، قاب عکس که ممکن است تظال خاندان سلطنت
 و ائمه و عکس خود افراد خانواده باشد و سایرولها . همچنین يك نوع پارچه که
 از ششم گوسفند بافته میشود در اکثر منازل بچشم میخورد بنام : طاج یا ششم ایزار که
 برای بستن رختخواب بکار میروند .

مساحت خانه ها :

خانه ها معمولاً " در محوطه ای باز و بصورت باغ که اطراف آن بوسیله سیم خاردار و
 یا سنگ و گل و یا چهر محصور شده است ساخته میگردد . مساحت آن متغیر است . هر
 خانواده در هاجند بین اطاق در محوطه میسازند . معمولاً " دارای اطاق میهمانی
 نشیمن و ائبار و آشپزخانه میباشد . دیوار اطاقها بخصوص اطاق میهمانی با گسی
 روشن سفیدکاری شده است . بعضی ها از گچ یا آهك استفاده میکنند . مساحت
 اطاقها معمولاً " ۱۲ تا ۲۰ متر مربع میباشد . در اطاق نشیمن و اطاق میهمانی حفرهای
 درهای دیوار ایجاد شده که بوسیله سوراخی بخارج راه دارد و برای سوزاندن هیزم
 تعبیه شده است و با اینکه از بخارهای حلی که بوسیله هیزم گرم میشود استفاده -
 میکنند . در آشپزخانه يك قسمت از اطاق را بصورت مربع با ارتفاع ۱۰ سانتیمتر
 برای سوزاندن هیزم بخاطر پخت و زرمورد استفاده قرار میگیرد . اطاق بادوسوم
 آنرا شامل میشود بنام " بهمکا " و درست بالای آتشی که برای پخت و زروشن میشود
 قرار دارد و شالی ها را روی آن طبقه پخش میکنند تا خشك شوند .

معمولاً " حدود ۱۰ الی چندین متر در ترازخانه طوله برای نگهداری چهارپایان
 ساخته شده و توالی نیز چند متر در اطاقها قرار دارد . داخل محوطه اکثراً " بوسیله
 درختان مرکبات مشجر شده است .

انعکاس تفاوت طبقاتی در سبک معماری خانه ها :

تقریباً " ۹۰ درصد اهالی از لحاظ زندگی بهم شبیه هستند و اغلب با هم نسبت

دارند و با بوسیله ارد و آج با هم خورده شده اند در این ده دوطبقه وجود دارد .
طبقه مالکین یا خرده مالکین سابق که قبل از اصلاحات ارضی زمینهای مزروعی این
قره متعلق بآنان بوده که قسمتی از آن بوسیله خودشان کشت میشد و طبقه در دست
زارمین بوده و مالیات پرداخت میکردند .

طبقه زارمین سابق یا دهقانان امروزی که سابقاً " مالک زمین نبوده و فقط بعنوان
زارع زمینهای مالکین را کشت میکردند و بهره مالکانه میرداختند ولی پس از اجرای
اصلاحات ارضی صاحب زمین شدند و خودشان آزادانه در زمینهای که بآنها -
واگذار شده و صاحب آن شناخته میشوند بکشت و زرع میردازند .

از نظر زندگی این دوطبقه با هم تفاوت زیاد دارند که در صورت ظاهر نیز کاملاً مشهود
است حتی در لباس پوشیدن و همچنین در نوع وسبک خانه ها نیز اثرات این اختلاف
طبقاتی مشاهده میشود . البته تعداد زیادی از خرده مالکین سابق هستند که از -
نظر زندگی بطور کلی شباهت زیادی با دهقانان دارند . ضمناً تعداد زیادی از -
دهقانان که همان زارمین سابق بوده مالکین بودند بعلت اینکه صاحب زمین شدند
و برای خودشان کشت میکنند نه برای ارباب . در اثر بهبود وضع اقتصادی تفریحی در -
وضع زندگی آنان مشاهده میشود که تقریباً " میتوان گفت وجه اشتراک زیادی با طبقه
مالکین دارند که این خود نشانه ترقی و بهبود وضع اقتصادی روستاییان است که پس
از تقسیم اراضی مزروعی و واگذاری زمین به دهقانان نصیب آنان شده است .

بطور کلی سبک خانه های طبقه بالا (خرده مالکین سابق) و طبقه پایین (دهقانان)
فرق زیادی دارد . خانه های افراد طبقه بالا عموماً " دارای چندین اتاق و از سنگ و
گل مالد و تقریباً (از آجر و سیمان و شیروانی بوده ولی خانه های طبقه پایین معمولاً "
از چوب و گل و شالی و یا خیلی کم از سنگ و گل ولد ساخته شده است که این خود نشانه
پارزی از اختلاف طبقات بالا و طبقات پایین میباشد که هر تازه واردی میتواند وضع

اقتصادی افراد را اندازه ای ارزیابی کند . در این ده افرادی که از نظر مادی
 غنی تر و از نظر مذهبی قویتر هستند دارای احترام بیشتری میباشند و همچنین
 سادات نیز در این ده مورد احترام همه اهالی میباشند و نیز افرادی که با ماکن
 مشرک مثل مشهد ، کربلا و مکه مشرف شده باشند دارای احترام خاص هستند .
 همانطور که ذکر شد در چند سال اخیر وضع مالی دهقانان خوب شده و بعضی از
 دهقانان وجه اشتراک زیادی با خرده مالکین سابق دارند و ملت اصلی اینست
 که اولاً " خودشان صاحب زمین شده و برای خود کار میکنند و دارای درآمد بیشتری
 شدند و ثانیاً " رفت و آمد جوانان بشهرها و تنگداز نوع وسیله زندگی شهری تاثیر
 زیادی در وضع ظاهر دهقانان گذاشته است که امید میرود در چند سال آینده با
 توجه بکمک و حمایت دولت و فعالیت خود اهالی بهتر از این خواهد شد .

ساختن جمعیت روستای چلندر دارای ۹۵ خانوار و جمعیتی برابر ۷۲۷ نفر -
 است . با توجه به رقم فوق بعد متوسط خانوار ($\frac{\text{جمعیت}}{\text{تعداد خانوار}}$) در این روستا
 برابر ۷/۶ است جدول زیر توزیع جمعیت را در خانوارهای این روستا نشان می دهد .

جدول شماره (۱)

درصد	تعداد	بعد خانوار
۱/۰۵	۱	خانوار ۱ نفری
۴/۲	۴	" ۲ "
۳/۱۵	۳	" ۳ "
۱۰/۵	۱۰	" ۴ "
۱۰/۵	۱۰	" ۵ "
۲۴	۲۳	" ۶ "
۱۱/۶	۱۱	" ۷ "
۹/۵	۹	" ۸ "
۴/۲	۴	" ۹ "
۳/۱۵	۳	" ۱۰ "
۴/۲	۴	" ۱۱ "
۳/۱۵	۳	" ۱۲ "
۱/۰۵	۱	" ۱۳ "
۲/۱	۲	" ۱۵ "
۷/۳۵	۷	" بیش از ۱۵ نفر "
۱۰۰	۹۵	جمع